

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף צו

קושיא: **אלא קדירות של מקדש:** מדוע צריך לשבור את הסירים העשויים מחרס, שבשלו בהם קרבנות בבית המקדש? ניתן להחזיר אותם לכבשן וללבן אתם באש ולהכשיר אותם! (כי מהסוגיא שלמדנו בעמוד הקודם עולה, שכל הבעיה בכלי חרס זו הבליעה של בשר הקרבן שבתוכם, ואם כן ניתן להוציא את הבליעה בליבון בכבשן).

תירוץ: א"ר זירא לפי שאין עושין כבשונות בירושלים: כי העשן שלהם משחיר את החומה (ולכן לא ניתן לעשות כבשן בעזרה וללבן בו את הקדירות).

קושיא: **אמר אביי וכי עושין אשפתות בעזרה?** ואם כן איך שוברים את הקדירות בעזרה, ובכך עושים אשפה של שברי כלים בעזרה? **תירוץ:** **אישתמיטתיה:** נשמטה מאביי הברייתא שאמר רבי שמעיה במקום הנקרא 'קלנבו', שהשברי כלי חרס היו נבלעין במקומם בעזרה, ואם כן לא היתה שם כלל אשפה.

קושיא: **אלא הא דאמר רב נחמן וכו':** מדוע התנור שהיה בבית המקדש היה עשוי ממתכת ולא מחרס? והרי הסיקו מבפנים, ואם כן כשמסיקים אותו הוא מלבן את עצמו, וניתן להשתמש בו שוב ושוב.

תירוץ: **דכיון דאיכא שתי הלחם:** מכיון שאת קרבן שתי הלחם וכן את לחם הפנים היו אופים בתנור, והם היו מתקדשים בתנור (בשונה מהמנחות שהיו מתקדשות בכלי שרת ואחר כך היו אופים אתם). אם כן התנור עצמו נחשב ל'כלי שרת'. וממילא לא יתכן לעשות תנור מחרס, כי לא עושים כלי שרת מחרס.

ואפילו ר' יוסי ברבי יהודה לא קאמר אלא דעץ, אבל דחרס לא: אפילו רבי יוסי ברבי יהודה הסובר שניתן לעשות כלי שרת לא רק ממתכת אלא גם מעץ, בכל אופן הוא מודה שמחרס לא עושים כלי שרת.

*

רב יצחק בר יהודה הוה רגיל: רב יצחק בר יהודה היה רגיל ללמוד תורה אצל רמי בר חמא, יום אחד הוא עזב אותו והלך ללמוד אצל רב ששת, שהיה רב גדול ומפורסם.

יומא חד פגע ביה: יום אחד פגש אותו רמי בר חמא ואמר לו את הפתגם הבא 'אלקפטא נקטן, ריחא אתי לה ליד' = אני השר מחזיק לי את היד, ריח המלוכה נכנס לי ביד. וזהו משל על גאוותנים שעומדים במקום של אנשים חשובים כדי להראות חשובים. וכי בגלל שהלכת ללמוד לפני רב ששת, אתה חושב שנהיית רב ששת?

א"ל לאו מש"ה: אמר לו רב יצחק - לא בגלל זה הלכתי. אלא בגלל שכשאני שואל שאלה את אדוני הרב, אתה פושט לי את השאלה מסברא, וכאשר אחר כך אני מוצא ברייתא שסותרת את דבריך אני פורך את דבריך. אבל כשאי שואל את רב ששת הוא עונה לי מברייתא, ולכן גם אחר כך אני מוצא ברייתא שכתוב בה אחרת, אין זו פירכא לדברי רב ששת, כי יש כאן ברייתא מול ברייתא.

אמר ליה בעי מיני מילתא דאיפשיט לך כי מתניתא: אמר לו רמי בר חמא - תשאל אותי שאלה, ותראה שאמנם אני עונה לך תשובה מסברא, אבל כשתחפש תמצא שהברייתא אומרת כמותי.

בעא מיניה: שאל אותו רב יצחק מה הדין בישראל בשר קרבן במקצת הכלי (כגון שהניח חתיכת בשר בכלי גדול והחתיכה נגעה רק במקצת מהכלי), האם הכלי טעון מריקה ושטיפה בכולו או רק במקום שבו בישראל את הבשר? אמר לו רמי בר חמא - הוא אינו טעון בכולו אלא רק במקום הבישול, בדומה 'להזאה' שאם הוזה דם חטאת על הבגד לא צריך לכבס את כל הבגד אלא רק את מקום הדם.

והא לא תנא הכי? אמר לו רב יצחק - הרי אין ברייתא שאומרת כך, ואתה אמרת לי שאני אמצא ברייתא כמותך.

א"ל מסתברא: אמר לו רמי בר חמא - דין כיבוס בגד כתוב במשנה, ומסתבר שדין מריקה ושטיפה דומה לכיבוס. כמו שבכיבוס רק מקום הדם טעון כיבוס, כך גם במריקה של כלי. ואם כן דברי מסתייעים מתוך דברי המשנה.

א"ל מי דמי? אמר לו רב יצחק - וכי המקרים דומים? דם לא מפעפע בכל הבגד, מה שאין כן בישול מפעפע בכל הכלי.

ועוד תניא: ובנוסף יש ברייתא מפורשת שלא כדבריו. הברייתא אומרת שיש חומרא בהזאת דם חטאת על הבגד מאשר מריקה ושטיפה, ויש חומרא במריקה ושטיפה מבהזאת דם על הבגד.

החומרא בהזאה ממריקה ושטיפה - שדין כיבוס דם חטאת שהוזה, ישנו בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות. וכן ישנו רק לפני זריקת דם החטאת. מה שאין כן במריקה ושטיפה שנוהגת רק בקרבנות החיצונות הנאכלות, ולא בחטאות הפנימיות שאינם נאכלות. והיא נוהגת רק לאחר זריקה שאז הבשר מותר באכילה.

החומרא במריקה ושטיפה מהזאה - שהמריקה ושטיפה נוהגת בין בקדשי קדשים ובין בקדשים קלים. וכן אם בישל במקצת הכלי, טעון מריקה ושטיפה בכל הכלי. מה שאין כן בהזאה שנוהגת רק בחטאות. וגם שאין הבגד כולו טעון כיבוס, אלא רק מקום הדם.

א"ל אי תניא תניא: אמר לו רמי בר חמא אם כתוב כך בברייתא, אז אכן דברי נפרכים.

וטעמא מאי: ומבארת הגמרא את טעם הדבר, מדוע אם בישל במקצת כלי טעון שטיפה ומריקה בכל הכלי? נאמר "ואם בכלי נחושת בושלה" משמע אפילו אם התבשלה במקצת כלי.

*

למדנו במשנה - אחד קדשי קדשים וכו': לדעת ת"ק בין קודשי קודשים ובין קודשים קלים טעונים מריקה ושטיפה, **לדעת ר"ש** רק קודשי קודשים ולא קודשים קלים.

תנו רבנן: נאמר בענין מריקה ושטיפה "זאת תורת החטאת". אם כן אין לי אלא חטאת, כל הקודשים מניין? תלמוד לומר "כל זכר בכהנים יאכל אותה קודש קודשים היא" לרבות גם קודשים קלים. (למרות שכתוב במפורש "קודשי קודשים" ולהלן יתבאר).

אם כן יכול שאני מרבה גם את התרומה (שאם נתבשלה בכלי יצטרך מריקה ושטיפה)? תלמוד לומר "כל זכר בכהנים יאכל אותה קודש קודשים היא", "אותה" למעט תרומה. אלו דברי ר' יהודה.

רבי שמעון אומר: מהנאמר "קדש קדשים היא" אנו לומדים שרק קודשי קודשים טעונים מריקה ושטיפה, ולא קודשים קלים. עד כאן הברייתא.

מאי טעמא דרבי יהודה? מדאיצטריך וכו': מכך שהתורה הוצרכה לומר 'אותה' כדי למעוטי את תרומה מדין מריקה ושטיפה, אנו לומדים שקודשים קלים כן טעונים מריקה ושטיפה. כי אם קודשים קלים אינם טעונים מריקה ושטיפה, כל שכן שתרומה הפחות חמורה מהם, אינה טעונה, ואם כן אין צורך למעט אותה.

ורבי שמעון אמר לך 'אותה' כדאמרינן: אבל רבי שמעון לא לומד מ"אותה" למעט תרומה, אלא למעט חטאת פסולה ממריקה ושטיפה אפילו שהיתה לה שעת הכושר. ואם כן אין סיבה להעמיד את הפסוק שלא כמשמעותו הפשוטה שרק קודשי קודשים בלבד טעונים מריקה.

שאלה: ותרומה לא בעיא שטיפה ומריקה? האם כלי שבישלו בו תרומה אינו צריך מריקה ושטיפה לפני שמבשלים בו חולין? והרי כתוב בברייתא קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב, וכן אם בישל בה תרומה לא יבשל בה חולין. ואם עבר ובישל, אם הבשר או התרומה נותנים טעם בתבשיל, הוא אסור. ואם כן צריך לעשות הגעלה לסיר להוציא את בליעת התרומה ממנו.

הגמרא מביאה כמה תירוצים.

אמר אביי: ההבדל בין הגעלה שעושים לתרומה, למריקה ושטיפה שעושים לקרבנות. שבקרבנות גם אם בישל במקצת הכלי, צריך לעשות הגעלה לכל הכלי. ואילו בתרומה אם בישל במקצת הכלי מספיק לעשות הגעלה למקום שבו בישל בלבד.

רבא אמר: את המריקה ושטיפה צריך לעשות דוקא במים ולא ביון, ואפילו לא בין מזוג במים. אבל את ההגעלה לתרומה ניתן לעשות אפילו ביון ואפילו בין מזוג.

רבה בר עולא אמר: מריקה ושטיפה נעשית דוקא במים צוננים, אבל הגעלה לתרומה נעשית אפילו במים חמים.

קושיא: הניחא למ"ד וכו': הדין הזה של מריקה האם נעשית בצונן או בחמין, נחלקו בו הדעות לקמן (בדף הבא). ואם כן כל התירוץ טוב דוקא למאן דאמר שמריקה ושטיפה בצונן. אבל למאן דאמר שמריקה בחמין ושטיפה בצונן, אם כן מה ההבדל בין מריקה להגעלה של תרומה?

תירוץ: שטיפה יתירתא: אחרי המריקה בחמין צריך לעשות שטיפה בצונן. אבל בהגעלה של תרומה לא צריך לשטוף בצונן אחרי ההגעלה.

משנה: בישל מתחילת הרגל: לדעת רבי טרפון אם התחיל לבשל בחג בשר קרבנות בסיר, אין צריך לעשות לסיר מריקה ושטיפה, ויכול להמשיך ולבשל בסיר כל החג ואחר כך יעשה לו מריקה ושטיפה. ולדעת חכמים יכול להמשיך ולבשל בו רק עד 'זמן אכילה' דהיינו סוף זמן אכילת הקרבן (כגון בחטאת יום ולילה, ובשלמים יום לילה ויום) ואז לעשות לו מריקה ושטיפה.

מריקה ושטיפה: מה זה מריקה ושטיפה? והתשובה 'מריקה כמריקת הכוס, ושטיפה כשטיפת הכוס' דהיינו כמו גביע של ברכת הקידוש וכדומה, שצריך לעשות לו שטיפה מבפנים ומבחוץ. 'מריקה' זו שטיפה מבפנים, ו'שטיפה' זו שטיפה מבחוץ.

מריקה ושטיפה בצונן: את המריקה והשטיפה עושים במים צוננים.

השפוד והאסכלא מגעילן בחמין: לשיפוד ולרשת מברזל (= אסכלא) שצולים איתם את בשר הקרבנות, צריך לעשות הגעלה במים רותחים. [במסכת ע"ז מבארת הגמרא מדוע אין צורך לעשות להם ליבון למרות שהם בולעים על ידי האש].